

“Hem de recuperar tot allò que ens dona vida”

El pastor de Mieres amb el seu ramat, en la parada que va fer a Riudaura quan va traslladar els xais a peu fins a les planes d'Anyella, a Toses R.E.

Unes quantes dècades després que es deixés de practicar, la transhumància a peu a la Garrotxa ha estat recuperada aquest estiu per un pastor de Mieres, en Prem Puig de can Torrent. La seva seixantena d'ovelles han cobert en quatre jornades uns 80 km entre Mieres i el pla d'Anyella, a Toses (Ripollès), fent nit a la Fageda d'en Jordà, Vallfogona del Ripollès i Gombrèn. Al pla d'Anyella els xais mierencs es van ajuntar amb un gran ramat de 3.000 caps d'altres pastors. Des de quan es dedica a la ramaderia? Des del 2009. Soc de la primera generació de l'Escola de Pastors, on ens van motivar perquè féssim aquest ofici d'una manera diferent de com s'havia fet fins aleshores. Tots els ramaders vells ens deien: “No us hi fiqueu, això és perdre el temps i els diners”, i, no obstant, nosaltres ens hi vam ficar, però d'una manera més col·laborativa entre nosaltres i no pas amb la competència que hi havia en la pagesia antiga, i buscant donar valor al producte, fent vendes directes, incidint en el tema ecològic... Crec que un tant per cent dels que hem passat per l'Escola de Pastors hem pogut anar iniciant una altra manera de fer. Sembla un món exclusivament masculí. És així? Cada vegada hi ha més dones. I sempre es diu que “sense pastores no hi ha

revolució”. De fet, les propostes que fan gent com vostès és una petita revolució. Sí, però revolució vol dir “tornar a evolucionar”. El sector ramader i la pagesia estaven estancats amb les polítiques d'en Pujol i de grans produccions i la indústria alimentària... La revolució és tornar a la pagesia més respectuosa amb el medi, més integrada, recuperar els coneixements que s'havien perdut i portar-ho al món que vivim ara. Què el va dur a fer-se pastor? A casa havien tingut ramat de cabres i sempre havia volgut tenir ovelles. Estava treballant de guia del parc natural [de la Zona Volcànica de la Garrotxa], em va sortir l'oportunitat d'anar a l'Escola de Pastors i vaig dir: “Me'n vaig a fer de pastor. En lloc de pasturar turistes me'n vaig a pasturar ovelles.” [Riu] Per què xais i no pas cabres, que era el que havien tingut a casa seva? Perquè les cabres et donen més problemes quan tens veïns. Es fiquen a tots els horts, es mengen les plantes... Al costat de casa hi havia veïns que tenien jardins macos... Fins fa pocs anys encara tenia una vintena de cabres, però les he acabat traient per aquests problemes. Per què ha decidit fer la transhumància a peu? Fa anys que pugem les ovelles a muntanya en camions, però ara he volgut pujar a peu per recuperar els camins de tota la vida de transhumància, tant de pujada com de baixada, perquè els pobles ho recordin, recordin els passos, els senyalitzin, recordin els llocs de parada, els abeuradors, per recordar la vida rural i la gent que hi vivim relacionats amb la natura. Ho hem anomenat Transhumància per la vida perquè hem de recuperar tot allò que ens dona vida. El camí ramader té preferència de pas. Antigament, a cada poble o a cada certa distància hi havia un lloc de parada, que podia ser qualsevol camp, encara que fos de propietat privada, però hi havia un dret de pas ramader. En aquests mateixos llocs hi solia haver abeuradors. Aquest coneixement s'ha anat perdent i ara ens hem d'espavilar com podem. En aquesta ocasió el ramat era petit. Sí, però esperem que en un futur hi hagi més ramats, ja que hem obert aquesta via perquè altres petits ramaders puguin afegir-se i pujar les ovelles a muntanya a peu. És el cicle natural dels ramats, d'anar seguint l'herba verda, a l'estiu pujant cap a la muntanya i a l'hivern baixant a la plana, a llocs més calents. A la vora d'Olot hi ha més ramaders, al volcà d'Aiguaneagra, a Riudaura... El d'Aiguaneagra també ha pujat a Anyella, però en camió. Però si veu que fer-ho a peu serà fàcil, perquè nosaltres ja haurem obert camí, podria ser que també ho

fes ell els pròxims anys. A més, veient com va tot això del petroli, si podem anar eliminant aquest cost afegit i podem fer la nostra feina cada vegada més sostenible..., crec que hem d'apostar per aquí. Què en queda dels camins ramaders del territori que ha cobert aquest any? Als camins, sobretot al que és Garrotxa i gairebé fins a arribar a Ripoll, els han canviat els usos. Molts han estat formigonats o asfaltats o són carrils bici formigonats... Per al bestiar, l'asfalt i el formigó calent són una trampa, no hi podem passar, i per tant hem hagut de buscar alternatives o bé passar-hi a primera hora del matí, quan encara és ben fred. El que són abeuradors i llocs de parada, alguns ajuntaments saben que hi són però amb el pas dels anys els han destinat a altres usos, hi han fet un camp de futbol, hi han fet un parc... I d'abeuradors, en general, no n'hem trobat. Però aquestes rutes no estaven protegides? Segurament sí però, com que van deixar de passar-hi ramats, aquests camins i punts de parada s'han oblidat. En l'aspecte logístic, quines complicacions té, fer la transhumància a peu? La primera és el fet que el bestiar no coneix el camí i, per tant, el primer cop que hi passes és més difícil. Després, és clar, el fet de travessar llocs habitats, el trànsit de les carreteres... Hem hagut de demanar permisos, avisar els Mossos. De problemes inesperats no n'hem trobat. La zona urbana més gran que havien de travessar era Ripoll. Ha estat el més difícil? Sí, era el que ens feia patir més, pel trànsit i per tants estímuls per al bestiar, que si botigues, que si gent, que si possibles gossos... I no, ha anat molt bé, hem passat d'una manera força fluida, la gent ens saludava i els més grans estaven contents de tornar a veure passar un ramat: "Ostres, feia més de trenta anys que no vèiem passar un ramat per aquí!" Han arribat tots els xais o hi ha hagut baixes? Han arribat totes, però quan notàvem que alguna ovella estava molt cansada o que li feia mal un peu, la carregàvem en un remolc. N'hem carregat tres, al final. Després d'aquesta primera experiència, què faria diferent, ara? La pròxima vegada ho allargaré un dia més perquè el bestiar vagi més descansat. Hem fet uns 20 km cada jornada i a l'última les ovelles estaven cansades i, a més, el desnivell del final era gran. El bestiar anirà més tranquil amb un dia més. Quan té previst recollir-lo i tornar a Mieres? Més o menys per Sant Miquel, a finals de setembre, que és quan hi ha les primeres nevades allà dalt. N'hi ha que estiren més, però jo ja les baixo [anteriorment feia la transhumància amb camions] perquè estan a punt de parir i les porto cap a casa. El sector primari ho està passant malament. Quins són els principals problemes que tenen els petits ramaders? El principal és la precarietat laboral, no hi ha convenis laborals. Després, els preus tan baixos a què hem de vendre, que no s'han tocat des de fa molt de temps. Això fa que sigui una vida molt pobre. Jo soc autònom, però no hi ha conveni per als que són assalariats. A França sí que n'hi ha, de convenis, i un pastor de muntanya té un sou mínim, i com a màxim hi pot haver 1.200 ovelles per pastor. Aquí no hi ha convenis i, per tant, el pastor d'aquí ves a saber què cobrarà i té 3.500 ovelles per a ell sol, quan a França serien quatre pastors. Coses així, o també ajudes de l'administració per poder pagar una persona assalariada (a França t'ajuden en un 70% del cost), aquí no existeixen. I és clar, t'has de menjar tota la sobrecàrrega de feina i no pots conciliar-ho amb res més. La vida moderna, a més, requereix moltes més coses que abans. Ara tothom vol tenir vida social i costa molt conciliar la vida que es porta ara amb el món rural. Darrerament, i més arran de la pandèmia, s'ha donat molta importància al producte de proximitat. Ho han notat, vostès? Realment hem d'agrair a la pandèmia el suport que hem tingut de la gent del carrer. Quan durant la pandèmia molts ramaders i pagesos van estar estancats perquè els seus canals normals de venda no funcionaven, la gent va anar-los a comprar a ells directament i van poder treure producte i amb un preu molt millor que amb les distribuïdores. Pel que fa a les administracions, no. A vegades es fan notes de premsa de determinades coses però no arriben com a mesures eficaces a la pagesia. Se senten marginats? Hem estat sempre així [riu]. Aleshores, quin és el futur que se li presenta al petit ramader com vostè? Crec que la sortida és la col·laboració amb la ciutadania i amb el consumidor. Aquesta és la clau. De les promeses de l'administració no ens en podem refiar, hauria de canviar molt. I si realment hi ha una col·laboració amb qui s'està menjant aquests productes del territori i podem deixar de dependre de subvencions de l'administració, això serà el millor. S'ha plantejat oferir la transhumància com a atractiu turístic, que hi hagués gent que pagués per acompanyar-lo? Sí, n'hem fet broma aquests dies. El que passa és que és una cosa en què gaudim, una cosa íntima per a nosaltres. Si acaba sent així (i segur que ja ho han fet en algun lloc, està tot inventat) serà per a gent prou preparada físicament, perquè el ritme no és el d'una excursió normal, és més fort. Qui vingués hauria de seguir el ritme dels animals, no el seu propi. Vostè també elabora formatge, amb la llet de les ovelles. Té més sortida que no pas la carn? Sí, em trobo que és un producte més elaborat i la gent el valora

més. Faig venda directa i el consumidor pot valorar el producte. Vaig al mercat a Mieres, ho distribueixo a l'Ecoarxa [vegeu la informació annexa] i, una mica, a clients particulars. Vostè es veu molts anys fent aquesta feina? Ara tinc 41 anys. Tot depèn de la viabilitat que hi vegi i si continuo gaudint fent-la. Què li diria a un noi o a una noia jove que es vulgui dedicar a això mateix que fa vostè? Sent jove, segur que té ganes i energia. Li diria que s'hi vagi posant de mica en mica, que vagi coneixent el sector i no es fixi en els impediments com ara la falta de terres o la falta de calés... Per començar un negoci ramader necessites una inversió molt gran, però sempre pots agafar el relleu d'algú que plega o un corral... I li diria també que no perdi la il·lusió. No és una vida massa solitària, la del pastor? És cert que té moments solitaris, però en realitat no estàs sol, estàs al mig de la natura i amb els animals. Les ovelles no són per a mi un producte, són com els meus fills, quasi. I, és clar, tenim molta relació i molta amistat.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 09-08-2022, Pàgina 14

-El Punt Avui. Nacional 09-08-2022, Pàgina 14

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2167970-hem-de-recuperar-tot-allo-que-ens-dona-vida.html>